

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Skærpiiber eller bjergpiiber?

HAANING I FELTEN Jeg fik en mail fra en fuglekigger med flg. budskab: ”Forekommer der registreringer af Bjergpiibere i marts og april, som i realiteten er Skærpiibere? Er der tale om at folk ikke ser fuglene godt nok, men blot tænker - det her er en bjergpiiber habitat langt fra kysten - fuglen er grå på issen har tydelig øjenbrynsstribе og begynder at få laksefarve på brystet? Betyder dette, at vi ved en ukritisk søgning på DOF basen får et forvrænget opfattelse af Bjergpiiberens optræden i DK?” Absolut et relevant problem tænkte jeg, og gav mig i kast med at beskrive forskellene på de to arter, som de ser ud lige nu.

Foråret er i gang. Det mærkes tydeligt på både fuglesang, stemmer fra overflyvende vipstjerter og hedelærker, samt ankomster af nye årsarter næsten dagligt. Det er også en tid, hvor mange fuglearter skifter til yngledragt. En dragt som ofte er radikalt anderledes end vinterdragten.

Et godt eksempel er skærpiiber. Vinterdragten er velkendt. En mørk grå og olivenfarvet piiber, uden tydelig øjenbrynsstribе, men med en tydelig øjenring. Den er velkendt fra havneturene hvor man støder på dem på molerne og ofte ser man flere ad gangen.

Bjergpiiberen er også ved at være kendt hos de fleste. Her er der tale om en lysere fugl, hvor undersiden virker næsten hvid, oversiden er brunlig og hovedet er gråtonet med en markant øjenbrynsstribе.

Altså er der tale om to meget forskellige arter på en vinterdag.

Stederne de opholder sig, er desuden, som regel, meget forskellig. Skærpiber, som sagt, på havnemoler og på høfter og lignende barske steder, yderst, tæt på havet, ved saltvand. Bjergpiber, derimod, kan lide enge, ådale, kildevæld, rørsumpe, åbne tagrørskove og lignende. Oftest et stykke inde i landet, men så længe der er tale om forhold som er domineret af ferskvand, kan de godt opleves tæt på kystlinjen.

Lige nu ændrer det sig radikalt for skærpiber. I løbet af marts og starten af april går trækket igennem landet, og den kan pludselig opleves på vores ferske enge. Ofte i småflokke, men også i større flokke på 70 individer eller flere.

Bjergpiber i sommerdragt er ikke hverdagskost i Danmark. Arten er nemlig fåtallig på dette tidspunkt i Danmark, men man kan være heldig at finde enkelte, også i begyndelsen af april. Min erfaring er at de fælder lidt senere end skærpiber til fuldstændig yngledragt. Så sent som 19. marts har jeg set bjergpibere i Vejlerne, der endnu er i en dragt der minder om vinterdragten, men hvor de virker slidte og lidt blegere, og hvor øjenbrynsstriben virker bred, men, som sagt, er de overordnet endnu i en overvejende vinterdragt. Ultimo marts har jeg set fugle som nærmer sig fuld yngledragt, men endnu ikke er færdigfældede. Det vil sige at de har laksefarvet bryst, men endnu lidt rester af flankestriber. Primo april virker de til at være færdigfældede med helt ustribede flanker og bryst samt et flot rosafarvet bryst, et flot gråblåt hoved og en brun ryg.

Bjergpiber i slidt vinterdragt. Toftegårds Enge den 10. marts 2016. Bemærk at rygfarven er lys gråbrun, at øjenbrynsstriben er bred, og at øjenringen ikke er påfaldende. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Bjergpiber i overgangsdragt til sommerdragt, Vesløs Vejle den 24. marts 2008. Bemærk at flankestriberne er næsten fraværende. Det samme gælder i øvrigt bryststriberne. Derudover bemærkes brunlig ryg og varmt brun overgump. Øjenringen er ikke tydelig. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Bjergpiber i sommerdragt, Sønderlem Vig den 11. april 2015. Bemærk at flankerne og brystet slet ikke har flankestriber, at undersiden er rosafarvet samt det flotte blågrå hoved med den hvide øjenbrynsstrib. Foto: Rune Sø Neergaard.

Bjergpiber i sommerdragt, Sønderlem Vig, den 11. april 2015. Samme fugl og samme kommentar som til ovenstående billede. Foto: Rune Sø Neergaard.

Skærpiberne i sommerdragt varierer meget i deres udtryk. Mange er meget forskellige fra deres vinterdragt ved at få grå hoveder med tydelige øjenbrynsstriber og tydelig rosafarvning på brystet. De er flotte og de fleste tænker nok at det måske kunne dreje sig om bjergpiber. Faren for en fejlobservation, en fejlobs, er dermed stor. Skærpibere i denne bjergpiberlignende dragt ses allerede i løbet af marts, og jeg vil opfordre til besindighed og tålmodighed, når man studerer, og bestemmer piberne. Det er trods alt sjovere, når man kommer hjem med en bjergpiber i notesbogen, hvor man er 100% sikker i bestemmelsen.

Skærpiber i sommerdragt, Brabrand Sø den 16. marts 2004. Bemærk gråt hoved, tydelig øjenbrynsstribe og rosafarvning på undersiden. Bemærk imidlertid også de meget kraftige striber på undersiden og, i særdeleshed, på flanken. Så kraftige flanketegninger i kombination med rosa underside

og markante hovedtegninger udelukker bjergpiber. Bjergpiber vil ellers sikkert hos mange være en mulig bestemmelse på grundlag af hovedtegningerne og rosafarvet underside! Foto: Rune Sø Neergaard.

Skærpiber i sommerdragt, Brabrand Sø den 16. marts 2004. Bemærk bjergpiberlignende hovedtegninger, men oliventonet ryg og overgump samt meget kraftige flankestriber. Foto: Rune Sø Neergaard.

Skærpiber som er i den flotte udgave af sommerdragten, virker altså ofte mere skarpskåren og kontrastfuld i indtrykket i sammenligning med vinterdragten. Står man overfor en spændende piber, kan man gribe følgende analyse af karakterer an på denne måde:

- Hovedet er gråt og en hvid øjenbrynsstribe er tydelig.

Det er to karakterer som stemmer på både skær- og bjergpiber! For nogle vil dette dog være nok til at bestemme fuglen til bjergpiber, hos andre nøjes man med at overveje muligheden. De sidste er de fornuftige. Der skal mere til.

- Der er en tydelig øjenring.

Dette er en meget tydelig karakter hos skærpiber, mens bjergpiber aldrig giver et indtryk af en meget påfaldende lys øjenring. Selvom nogle skærpibere har hvidlig øjenbrynsstribe, fremstår øjenringen lysere og dermed tydelig alligevel. Karakteren kræver gode observationsforhold.

- Der er kontrast mellem rygfarve og hovedet farve.

Det passer på begge arter, men farverne er vigtige. Skærpibere i sommerdragt har altid et olivengrønt -, med et iblandet et gråligt -, skær på ryggen. Bjergpiberens ryg er brun.

- Brystet er rosafarvet uden mørke bryststriber.

Det passer på begge arter. Et rosafarvet bryst godtgør altså ikke en sikker bestemmelse til bjergpiber. Ikke engang i kombination med et gråt hoved og en hvidlig øjenbrynsstrib.

- Flankestriberne er tydelige og markante.

Står man overfor en fugl i sommerdragt, hvor der er en kombination af rosa bryst og tydelige flankestriber, er der tale om en skærpiber. Min erfaring er, at når man ser bjergpiber med rosa bryst, er der højst meget få flankestriber tilbage i overgangsdragten, mens de er helt manglende i den fulde sommerdragt. Hos skærpiber har jeg aldrig oplevet flanker som var utegnede eller kun med få flankestriber. Hos skærpiber, selv i de flotteste sommerdragter, er der altid tydelige flankestriber.

- Overgumpen er af samme olivetonede farve som ryggen.

Så er der tale om skærpiber. Bjergpiber har altid brun overgump. Det kan være svært at konstatere i felten, da det kræver gode og rolige observationsforhold. Imidlertid kan et foto ofte afsløre karakteren, hvorfor et kamera kan være en god hjælper i processen til en sikker bestemmelse.

- Yderste halefjer ser ud til at være hvid

Skærpibere i sommerdragt kan sagtens have hvid yderfane på yderste halefjer og det er vanskeligt at se nøjagtige tegninger i halefjerene under normale observationsforhold. Hvis man skal bruge halefjerens tegning til noget, vil jeg mene at man skal sætte sin lid til kameraet og få billeder af haletegninger, hvis fuglen letter eller hvis den pudser sig.

Skærpiber i sommerdragt, Kogleakssøen den 6. april 1996. Bemærk gråtonet ryg, markant øjenbrynsstrib, tydelig øjenring og markante flankestriber. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Skærpiber i sommerdragt, Kogleakssøen den 6. april 1996. Samme fugl som på billedet ovenfor. Umiddelbart en dragt mange vil forbinde med bjergpiber i sommerdragt på grund af det grå hoved, markante øjenbrynsstrib samt det rødlige bryst. Bemærk imidlertid, især på dette billede, den meget markante øjenring. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Skærpiber i sommerdragt, Frederikshavn den 12. maj 2014. På flere punkter er der karakterer som man kan forbinde med bjergpiber: Øjenbrynsstribe, gråt hoved og hvidt i yderhalen. Bemærk imidlertid at øjenringen er markant, at flankestriberne er markante og at ryggen har markante grå indslag, hvilket gør at fuglen er en skærpiber. Foto: Rune Sø Neergaard.

Men hvad så med de skærpibere der er kommet i sommerdragt, men som ikke viser rosa bryst, men tydelig øjenbrynsstribe og en lysere underside. Altså mere kontrastfulde. Hvordan udelukker man så bjergpiber?

Igen skal der en kombination af karakterer til. Den tydelige øjenring er vigtig – den ser man altid hos skærpiber, mens den hos bjergpiber ikke er meget tydelig. Ryggens farve er typisk grå med en olivengrønlig toning hos skærpiber, mens den er brunlig hos bjergpiber. Bjergpiber i slidt forårsdragt har imidlertid ofte en mere lys brun ryg, men den bliver aldrig oliventonet. Overgumpen vil altid være brun hos bjergpiber, mens den er olivengrå hos skærpiber.

Der er tale om et artspar som kan være vanskelige at skelne, særligt i foråret og særligt i marts og april. Er man ikke helt sikker bør man ikke bestemme en fugl sikkert.

Tak til Rune Sø Neergaard og Morten Jenrich Hansen for input og udlån af billeder.

Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

Fotos af:
Henrik Haaning Nielsen
Rune Sø Neergaard

Emner:
FELTBESTEMMELSE

Tags:
BJERGPIBER, FELTBESTEMMELSE, SKÆRPIBER, SOMMERDRAGT